

**Hämeenkyrön Yhteiskoulun tasa-arvo ja yhden-
vertaisuussuunnitelma 2022-2025**

Sisällys

1 Johdanto.....	3
2 Lainsäädäntö.....	3
2.1 Tasa-arvolaki	3
2.2 Yhdenvertaisuuslaki	4
3 Tasa-arvotilanteen kartoitus	4
3.1 Tasa-arvon toteutuminen opetusjärjestelyissä	4
3.2 Tasa-arvon toteutuminen opintosuorituksia arvioitaessa.....	6
3.3 Seksuaalinen häirintä ja sukupuolen perusteella tapahtuva häirintä	7
4 Toimenpiteitä tasa-arvon edistämiseen ja syrjinnän ehkäisyyn	8
4.1 Oppilaskunnan hallituksen toiminta.....	9
4.2 Toimenpiteet seksuaalisen häirinnän ja sukupuolen perusteella tapahtuvan häirinnän ehkäisemiseksi ja poistamiseksi	9
5 Arvio edelliseen suunnitelmaan kirjattujen tavoitteiden saavuttamisesta.....	10
6 Tasa-arvosuunnitelmasta tiedottaminen	10
Lähteet.....	11

1 Johdanto

Tasa-arvosuunnitelma on osa koulun toimintasuunnitelmaa. Tasa-arvosuunnitelman tarkoituksena on sitouttaa henkilöstö ja oppilaat yhteiseen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusasioiden edistämiseen. Tasa-arvosuunnitelman tarkoituksena on myös antaa keinoja ja välineitä edistää tasa-arvon toteutumista Hämeenkyrön Yhteiskoulussa. Tasa-arvoisessa työ- ja opiskeluympäristössä kaikilla on mahdollisuus työskennellä ja opiskella ilman syrjintää sukupuolen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.

Opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Aloitimme syksyllä 2019 koulussamme *Huomaa hyvä* -projektin, joka sitouttaa kaikki koulun aikuiset kiusaamisen vastaiseen työhön. Projekti on todettu toimivaksi, joten sitä on jatkettu edelleen. Projektin kyselyiden ja haastatteluiden avulla varmistetaan, että koulussamme huomataan ja puututaan kaikenlaiseen kiusaamiseen ja syrjintään sekä kasvatetaan oppilaita, jotka eivät kiusaa muita. Yhteiskoulun hyvinvointiryhmä seuraa aktiivisesti sekä opettajilta että oppilailta tulevaa palautetta. Epäkohtiin puututaan välittömästi.

Tasa-arvon edistäminen on jokaisen Yhteiskoulussa toimivan velvollisuus. Tasa-arvoinen kohtelu konkretisoituu työntekijöiden ja opiskelijoiden välisissä vuorovaikutustilanteissa. Erityistä huomiota tulee kiinnittää opetuksen järjestämiseen, oppimiseroihin ja opintosuoritusten arviointiin sekä seksuaalisen ja sukupuoleen perustuvan häirinnän ehkäisemiseen ja poistamiseen.

Yhteiskoulussa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman laatimiseen ovat osallistuneet koulun opettajista koostuva tasa-arvotyöryhmä ja oppilaskunnan hallitus. Tasa-arvotema on käsitelty myös koulun kehitystyöryhmässä (KERY), johon kuuluvat tiimien puheenjohtajat, rehtori ja vararehtori. Tasa-arvotyöryhmän työstä on kerrottu myös opettajainkokouksissa.

Suunnitelma sisältää selvityksen oppilaitoksen tasa-arvotilanteesta, tarvittavat toimenpiteet tasa-arvon edistämiseksi ja arvion aikaisempaa tasa-arvosuunnitelmaan sisältyneiden toimenpiteiden toteuttamisesta ja tuloksista. Suunnitelma on päivitetty joulukuussa 2022.

2 Lainsäädäntö

Tasa-arvosuunnitelma perustuu tasa-arvolakiin ja yhdenvertaisuuslakiin. Opetussuunnitelman perusteissa veloitetaan koulua sitoutumaan sukupuolten tasa-arvon edistämiseen monesta näkökulmasta:

”Perusopetus kannustaa yhdenvertaisesti tyttöjä ja poikia opinnoissa. Jokaista oppilasta autetaan tunnistamaan omat mahdollisuutensa ja rakentamaan oppimispolkunsaa ilman sukupuoleen sidottuja roolimalleja. [...] Perusopetus lisää tietoa ja ymmärrystä sukupuolen moninaisuudesta. [...] Työtapojen, oppimisympäristöjen ja yhteistyökumppaneiden valinnassa kiinnitetään huomiota sukupuolisidonnaisten asenteiden ja käytänteiden tunnistamiseen ja muuttamiseen.” (POPS 2014).

2.1 Tasa-arvolaki

Tasa-arvolaki edellyttää, että tasa-arvosuunnitelma sisältää kartoituksen oppilaitoksen tasa-arvotilanteesta ja siihen liittyvistä ongelmista. Kartoituksessa tulee kiinnittää erityistä huomiota tasa-arvon toteutumiseen opetusta järjestettäessä, opintosuorituksia arvioitaessa sekä

toimenpiteisiin, joilla pyritään seksuaalisen häirinnän ja sukupuolen perusteella tapahtuvan häirinnän ehkäisemiseen ja poistamiseen. On selvitetävä, miten opiskelijat kokevat tasa-arvon toteutuneen omassa oppilaitoksessaan.

2.2 Yhdenvertaisuuslaki

Tasa-arvolain mukaan mm. koulutuksen järjestäjien tulee ennaltaehkäistä sukupuoli-identiteettiin ja sukupuolen ilmaisuun perustuvaa syrjintää tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti. Virallisen sukupuolen lisäksi otetaan siis huomioon myös sukupuoli-identiteettiin ja sukupuolen ilmaisuun perustuvan syrjinnän ennaltaehkäisy. Sukupuolivähemmistöön kuuluvien yksityisyyttä tulee kunnioittaa.

Yhdenvertaisuuslaissa kielletyt syrjintäperusteet ovat: ikä, etninen, tai kansallinen alkuperä, kansalaisuus, kieli, uskonto, vakaumus, mielipide, terveydentila, perhesuhteet, ammattiyhdistystoiminta, poliittinen toiminta, vammaisuus, seksuaalinen suuntautuminen tai muu henkilöön liittyvä syy (esim. varallisuus, raskaus). Häirinnässä on kyse ihmisarvoa loukkaavasta käyttäytymisestä. Henkilön ihmisarvoa tarkoituksellisesti tai tosiasiallisesti loukkaava käyttäytyminen on häirintää, jos loukkaava käyttäytyminen liittyy edellä todettuun syyhyn (ikä, alkuperä, kansalaisuus jne.) ja käyttäytymisellä luodaan mainitun syyn vuoksi henkilöä halventava tai nöyryyttävä taikka häntä kohtaan uhkaava, vihamielinen tai hyökkäävä ilmapiiri. Häirintä voi olla puheita, sähköpostiviestejä, ilmeitä, eleitä tai epäasiallisen materiaalin esille laittamista.

3 Tasa-arvotilanteen kartoitus

Hämeenkyrön Yhteiskoulussa kaikki koulu yhteisön jäsenet osallistuvat tasa-arvotyöhön. Tasa-arvotyöryhmä (koulun kehittämissyhmä) seuraa tähän tasa-arvosuunnitelmaan kirjattujen ja yhteisesti hyväksytyjen tavoitteiden toteutumista.

Tasa-arvosuunnitelman päivitystä varten teimme oppilaille suunnatun Wilma -kyselyn loka-marraskuussa 2022. Kyselyyn vastasi 210/377 oppilasta. Laadimme kysymykset pääosin Opetushallituksen oppaan ”Tasa-arvotyö on taitolaji” ohjeistuksen mukaisesti.

Wilma -kyselyyn vastanneista oppilaista 71,4 % (61% v. 2019) piti kouluamme tasa-arvoisena. 72,9 % (56% v. 2019) katsoi saaneensa tarpeeksi tietoa sukupuolten tasa-arvosta koulussa. 74,3% katsoi saaneensa tarpeeksi tietoa seksuaalivähemmistöistä.

3.1 Tasa-arvon toteutuminen opetuksessa ja ohjauksessa

Suurin osa Hämeenkyrön Yhteiskoulun oppilaista kokee, että opettajat kohtelevat heitä sukupuolineutraalisti. Heitä kannustetaan ja he saavat ilmaista mielipiteitään oppitunneilla sukupuolesta riippumatta. Arviointi suoritetaan aina niin, että se noudattaa yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon periaatetta. 85,7 % (53% 2019) oppilaista on sitä mieltä, että oppilaan sukupuoli ei vaikuta opintosuoritusten arviointiin. Tässä on tapahtunut positiivinen muutos edelliseen tutkimuskertaan verrattuna. Oppilaita ohjataan valitsemaan oppiaine- ja koulutusvalintoja heidän omien mieltymystensä perusteella.

- *Oppilaan sukupuoli vaikuttaa siihen, miten opettaja kohtelee häntä: Kyllä 29,5%, Ei 70,5%*
- *Opettajat sallivat oppilaiden ilmaista mielipiteitään oppitunneilla: Kyllä 70%, Ei 30%*
- *Oppilaan sukupuoli vaikuttaa opintosuoritusten arviointiin: Kyllä 14,3%, Ei 85,7%*
- *Kaikkia kannustetaan yhtä paljon sukupuolesta riippumatta: Kyllä 81%, Ei 19%*

- Kaikkia kannustetaan tekemään itseä kiinnostavia oppiainevalintoja sukupuolesta riippumatta: **Kyllä 84,8%**, Ei 15,2%
- Oppilaita kannustetaan tutustumaan kaikkiin ammatteihin sukupuolesta riippumatta: **Kyllä 87,6%**, Ei 12,4%

3.2 Tasa-arvon toteutuminen oppikirjoissa ja muussa opetusaineistossa

Käytössä olevat oppimateriaalit ovat nykyisen opetussuunnitelman mukaisia, mutta ne ovat vielä sisällöiltään hyvin perinteisiä sukupuolirooleja noudattavia.

- Onko oppikirjoissa tai muissa opetusaineistoissa perinteisiä sukupuolirooleja noudattavia tekstejä tai kuvia? **Kyllä 71,4%**, Ei 28,6%
- Esimerkkejä sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöistä ja sateenkaariperheistä: **Kyllä 48,1%**, Ei 51,9%

3.3 Seksuaalinen ja sukupuoleen perustuva häirintä koulussa

Seksuaalinen häirintä tarkoittaa sanallista, sanatonta tai fyysistä luonteeltaan seksuaalista ei-toivottua käytöstä, jolla loukataan henkilön henkistä tai fyysistä koskemattomuutta luomalla uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai ahdistava ilmapiiri.

Sukupuolen perusteella tapahtuvalla häirinnällä tarkoitetaan henkilön sukupuoleen liittyvää ei-toivottua käytöstä, joka ei ole luonteeltaan seksuaalista ja jolla tarkoituksellisesti loukataan henkilön henkistä tai fyysistä koskemattomuutta luomalla uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai ahdistava ilmapiiri.

Yhteiskoulussa opiskelevien ja työskentelevien tulee kohdella toisiaan kunnioittavasti ja tasavertaisesti. Minkäänlaista henkilöön tai ryhmään kohdistuvaa seksuaalista, sukupuoleen tai muuhun perustuvaa häirintää ei suvaita. Epäasialliseen kielenkäyttöön ja käyttäytymiseen puututaan. Jos oppilas on joutunut sukupuolisen häirinnän kohteeksi, tulee tämä ilmaista häiritsijälle ja mikäli tämä ei auta, tulee ilmoittaa asiasta opettajalle tai rehtorille. Tiedon saatuaan koulu ryhtyy poistamaan ongelmaa käytettävissään olevin keinoin. Toimenpiteet valitaan tapauskohtaisesti.

Kyselyn tuloksista käy ilmi, että noin 67-91% oppilaista ei ole kokenut tai havainnut ei-toivottua käytöstä ollenkaan viimeisen vuoden aikana. Alle 33 % oppilaista on kokenut tai havainnut ei-toivottua käytöstä. Tulos on huolestuttava, ja vaatii epäasiallisen käytöksen tarkkailua sekä poiskittämistä.

- Oletko kuluneen vuoden aikana kokenut tai havainnut

- a) vartaloon tai seksuaalisuuteen kohdistuvia ikäviä huomautuksia tai nimittelyä **Kyllä 31,9%**, Ei 68,1%
- b) loukkaavaa kaksimielistä tai härskiä puhetta? **Kyllä 32,9%**, Ei 67,1%

- c) sosiaalisessa mediassa kuvia tai julkaisuja, jotka koit loukkaavaksi tai ahdistavaksi? **Kyllä 17,1%**, Ei 82,7%
- d) epäasiallisia viestejä tai kuvia, jotka koit ahdistavaksi? **Kyllä 16,2%**, 82,9%
- e) lähentelyä tai fyysistä koskettelua, jonka koit epämiellyttäväksi tai ahdistavaksi? **Kyllä 11,4%**, 88,6%
- f) seksuaalisia ehdotuksia tavalla, jonka koit ahdistavana tai epämiellyttävänä? **Kyllä 8,1%**, Ei 91,9%
- g) kohdistuiko häirintä sinuun? **Kyllä 12,4%**, Ei 67,1%
- h) kerroitko häirintään syyllistyneelle, että hänen tulisi lopettaa epämiellyttäväksi koettu käytös? **Kyllä 11,9%**, **Ei 60%**
- i) saatoitko häirintätapauksen koulun henkilökunnan tietoon? **Kyllä 6,7%**, **Ei 61,9%**
- j) syyllistyikö häirintään toinen oppilas? **Kyllä 18,6%**, Ei 61,9%
- k) kuuluiko häirintään syyllistynyt koulun henkilökuntaan? **Kyllä 4,8%**, Ei 63,3%
- l) ryhtyikö koulu riittäviin toimenpiteisiin asia selvittämiseksi? **Kyllä 17,1%**, Ei 41,9%
- m) jatkuuko häirintä edelleen? **Kyllä 4,3%**, 55,2%

Avoimissa vastauksissa oppilailta kysyttiin...

Tasa-arvo toteutuu koulussamme seuraavista syistä hyvin/huonosti, koska

- Hyvin, koska kaikkia arvostetaan.
- Koska pojille opettajat huomauttelee enemmän.
- Hyvin, koska kaikki saavat tehdä samoja asioita.
- Asioista ei luokissa puhuta/opettajat eivät uskalla puhua sukupuolista eivätkä osaa suhtautua asioihin oikein.
- Puhumista homoista voisi vähentää.
- Hyvin, koska on hyvät opettajat.

millainen on tasa-arvoinen koulu?

- Tyttöillä ja pojilla on samat liikuntatuntien suunnitelmat
- Semmoinen, jossa kohdellaan ja kunnioitetaan samanlailla
- Sellainen, jossa hyväksytään kaikki sellaisina kuin on
- Mikään koulu ei ole ikinä tasa-arvoinen, ihan sama mitä tekisi. Mutta sitä voidaan parantaa antamalla lisää tietoa seksuaali- ja sukupuolivähemmistöistä, sekä siitä, mitä kiusaaminen ja syrjiminen saa aikaan. Kiusaamiseen ja häirintään pitäisi puuttua paremmin ja siihen pitäisi keksiä joku vaikuttava asia, jolla voitaisiin vaikuttaa oppilaiden ajatteluun.
- Kaikkia kohdellaan samalla tavalla iästä ja sukupuolesta riippumatta.
- Jossa ei arvioida sukupuolen perusteella.
- Tasa-arvoinen koulu on rehtori ja hyvä koulu.

4 Toimenpiteitä tasa-arvon edistämiseen ja syrjinnän ehkäisyyn

Tavoitteena on tasa-arvoinen, yhteistyökykyinen sekä hyväksyvä työympäristö, jossa tasa-arvo on osa koko toimintakulttuuria. Tasa-arvon edistäminen on kaikkien koulun jäsenten velvollisuus.

Kyselyn tuloksia hyödynnetään mietittäessä keskeiset kehittämiskohteet sekä konkreettiset toimenpiteet tasa-arvon edistämiseksi. Koko koulun henkilökunta, vanhempainyhdistys ja oppilaskunnan hallitus osallistutetaan tähän tehtävään. Tasa-arvotyöryhmä laatii konkreettiset tavoitteet ja toimet tasa-arvon edistämiseen ja syrjinnän ehkäisyyn. Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumista vaikeuttaviin asenteisiin tulee kiinnittää erityistä huomiota.

Teemaa käsitellään omasta näkökulmastaan myös osana luokanvalvojan pitämiä KiVa- ja Huomaa hyvä - tunteja. Lisäksi opettajat integroivat aiheen luontevaksi osaksi oman oppiaineensa opetusta. Monialaisissa opinnoissa on mahdollista käsitellä tasa-arvon edistämistä.

4.1 Oppilaskunnan hallituksen toiminta

Yhteiskoulussa oppilaiden edustajana toimii oppilaskunnan hallitus, jonka tavoitteena on paitsi luoda kouluun yhteishenkeä erilaisten tapahtumien ja teemapäivien kautta, myös saada oppilaiden ääni kuuluviin kouluarjen sujuvuuteen ja mielekkyyteen sekä päätöksentekoon liittyen. Hallituksessa toimiminen on vapaaehtoista. Hallitus on pohtinut erityisen paljon keinoja kannustaa useampia oppilaita mukaan hallitukseen määrällisesti edustavamman joukon ja erilaisten mieliteiden näkyvyyden takaamiseksi.

Hallituksen yhtenä periaatteena on ylläpitää kaikessa toiminnassaan kaikkien yhtäläistä tasa-arvoa. Hallitus on pohtinut kokouksessaan kyselyn tuloksia. Tasa-arvotyön ulkopuolella hallitus toimii jatkuvana väljänä koulun henkilökunnan ja arjen välillä tuoden henkilökunnan tietoon havaitsemaansa tasa-arvoperiaatteen vastaista toimintaa. Lisäksi se antaa ehdotuksia tasa-arvoisen koulun kehittämiseksi.

4.2 Toimenpiteet seksuaalisen häirinnän ja sukupuolen perusteella tapahtuvan häirinnän ehkäisemiseksi ja poistamiseksi

Syrjintää ennaltaehkäistään pitämällä huolta, että ihmisten erilaisia sukupuoli-identiteettejä ja sukupuolen ilmaisun tapoja kunnioitetaan. Jokainen opettaja miettii, mitä erityistä sukupuoli- ja tasa-arvotietoisuus voisi tarkoittaa omassa oppiaineessa. Yhteiskoulussa on nollatoleranssi kaikenlaisen kiusaamisen ja epäasiallisen kohtelun suhteen. Jokainen yhteiskoululainen on vastuussa omalta osaltaan koulun ilmapiiristä. Erilaisten ihmisten kohtaamisen ja arvostamisen kulttuuria tuetaan ja edistetään. Hyväksyvää, avointa ja sallivaa ilmapiiriä rakennetaan tietoisesti ja suunnitelmallisesti.

Jos koet joutuneesi epäasiallisen kohtelun tai kiusaamisen kohteeksi toimi seuraavasti:

- Pyydä kiusaajaa napakasti lopettamaan epäasiallinen käytös.
- Ilmoita asiasta luokanvalvojalle, terveydenhoitajalle, kuraattorille, psykologille tai

rehtorille.

- Mikäli häiritsijänä tai kiusaajana on opettaja, oppilas ilmoittaa asiasta rehtorille.
- Rehtori tekee päätöksen asian jatkokäsittelystä esim. tarvitaanko koulun ulkopuolista apua poliisia tms.

Asian käsittely, kun koulun henkilökuntaan kuuluva aikuinen saa tiedon asiasta:

- Keskustele asianosaisen kanssa rauhallisesti ja kiireettä.
- Keskustele kiusaajaksi/häiritsijäksi nimetyn kanssa.
- Puhutaan konkreettisista tilanteista ja tapahtumista.
- Kumpikin osapuoli kertoo näkemyksensä tilanteesta.
- Keskustellaan osapuolien kanssa odotuksista tilanteen ratkaisemiseksi.
- Sovitaan tarvittavista käyttäytymiseen tehtävistä muutoksista.
- Sovitaan asian seurannasta.

5 Arvio edelliseen suunnitelmaan kirjattujen tavoitteiden saavuttamisesta

Koulun toiminnan kehittämiseen tähtäävän tasa-arvosuunnitelman tulee sisältää arvio aikaisempaan tasa-arvosuunnitelmaan sisältyneiden toimenpiteiden toteutumisesta ja niiden tuloksista. Ryhmä seuraa tähän tasa-arvosuunnitelmaan kirjattujen ja yhteisesti hyväksytyjen tavoitteiden saavuttamista ja toimenpiteiden toteutumista. Suunnitelma on voimassa kolme vuotta. Suunnitelmaa päivitetään tarvittaessa vuosittain. Tasa-arvosuunnitelma astuu voimaan 1.1.2023.

6 Tasa-arvosuunnitelmasta tiedottaminen

Tästä tasa-arvosuunnitelmasta tiedotetaan henkilökunnalle ja oppilaille suunnitelman hyväksymisen jälkeen. Tasa-arvosuunnitelma tulee nähtäville koulun kotisivuille. Suunnitelma liitetään osaksi koulun toimintasuunnitelmaa.

Lähteet

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014. Opetushallitus.

Yhteiseen ymmärrykseen tasa-arvosta. Opas oppilaitoksen tasa-arvosuunnitelman laadintaan. Opetushallitus

Yhdenvertaisuuslaki: [http://www.finlex.fi/fi/laki/ajan-tasa/2014/20141325?search\[type\]=pika&search\[pika\]=yhdenvertaisuuslaki #L2P6](http://www.finlex.fi/fi/laki/ajan-tasa/2014/20141325?search[type]=pika&search[pika]=yhdenvertaisuuslaki #L2P6)

Tasa-arvolaki: [http://www.finlex.fi/fi/laki/ajan-tasa/1986/19860609?search\[type\]=pika&search\[pika\]=Laki%20naisen%20ja%20miesten%20tasa-arvosta](http://www.finlex.fi/fi/laki/ajan-tasa/1986/19860609?search[type]=pika&search[pika]=Laki%20naisen%20ja%20miesten%20tasa-arvosta)

Oikeusministeriön Yhdenvertaisuus -sivusto: <http://www.yhdenvertaisuus.fi/>